

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Владимир Ивайлов Петрунов, доктор

Ръководител катедра Ортодонтия, Факултет по дентална медицина,
Медицински университет – София

Относно: обявен конкурс в ДВ брой 101/29.11.2024г. за заемане на академична длъжност „професор“ в област 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.2 Дентална медицина, специалност Ортодонтия във Факултет по дентална медицина, Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна.

Със заповед № Р 109-107/29.01.2025г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна съм определен за външен член на научно жури и с протокол № 1 на същото съм определен за рецензент. За конкурсът са подадени документи от един кандидат – доц. д-р Христина Иванова Арнаутска, доктор от Катедра Ортодонтия, Факултет по дентална медицина, Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна. Документите са подадени в срок и са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав на МУ – Варна.

Кратки биографични данни и професионално развитие

Доц. д-р Христина Арнаутска е родена на 21.09.1974г. Завършва средното си образование през 1993г. в III-та ПМГ „Акад. М. Попов“ гр. Варна. През 1999г. завършва като магистър със специалност „Стоматология“ Факултета по дентална медицина към Медицински университет – София. В същата година започва работа като ортодонт в Дентален център I ЕООД в отделението по Ортодонтия. През 2006г. придобива специалност по Ортодонтия. От 2008г. е назначена като асистент по ортодонтия в катедра „ПДМ и Ортодонтия“ във ФДМ – Варна, където работи със студенти и специализанти. През 2014 г. придобива образователна и научна степен „главен асистент“. През 2010г. е зачислена като самостоятелен докторант към катедра Ортодонтия, ФДМ – София и през 2013г. успешно защитава дисертационен труд на тема „Диагностика и прогнозиране на ретинирането на кучешките зъби“. През 2016г. придобива академична длъжност „доцент“. От 2016 г. до 2024 г. е ръководител катедра Ортодонтия, ФДМ, МУ Варна. В хода на професионалното и личностното си развитие през 2011г. доц. Арнаутска завършва втора

магистратура "Здравен Мениджмънт", МУ Варна. От 1999 до днес работи и като ортодонт в собствена ортодонтична практика.

Доц. Арнаутска непрекъснато усъвършенства своите професионални умения чрез участието си в над 40 национални и международни симпозиуми, конгреси, форуми и курсове за обучение след заемане на академична длъжност „Доцент“. Тя е член на World Federation of Orthodontics, European Orthodontic Society, SIDO, Българско Ортодонтично Общество, Клуб по Лингвална ортодонтия, БЗС и BIOMEDE.

Доц. Арнаутска владее английски и руски език. Към момента на подаване на документите тя има над 24 години трудов стаж, и над 19 години стаж по специалността.

Научно-изследователска дейност

Кандидатката представя за участие в конкурса, общо 29 научни труда – една монография и 28 статии, отразяващи научно-изследователската дейност в периода 2016-2024г след заемане на академична степен „доцент“. Публикациите могат да бъдат разделени на следните категории:

- публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни – 9 на брой;
- публикации и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове - 14 на брой;
- пълнотекстови публикации в научни списания и сборници, извън минималните наукометрични изисквания за заемане на академична длъжност „професор“ – 5 на брой.

Показател	Единствен автор	Първи автор	Втори автор	Трети и следващ автор	Общо
Публикации и доклади в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	-	-	6	3	9
Публикации и доклади в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове	-	-	5	9	14
Допълнителни публикации, извън минималните наукометрични изисквания	-	1	1	3	5

Таблица 1. Разпределение на публикациите според съавторството

За 4 от статиите е представена справка, демонстрираща IF на списанието, в което кандидатката е участвала с публикации. Общият IF на доц. д-р Христина Арнаутска е 3,11.

Представеният монографичен труд е на тема **„Постнатално развитие на лицево-челюстната област и профилактика на ортодонтските деформации“** и отговаря на изискваният – обем от 223 стр. без библиография и уводни страници, 2 рецензии и ISBN номер. В него доц. Арнаутска е единствен автор. Монографията систематизира и представя теоретични и практически насоки за специалисти в областта на ортодонтията и денталната медицина, като поставя акцент върху значението на ранната диагностика, профилактика и интерсептивното лечение на ЗЧД. Отредено е специално внимание на механизма на растежа и развитието на лицево-челюстната област, познаването на които е от първостепенно значение за провеждането на адекватна профилактика. В монографията е акцентирано върху значението на етиологичните фактори, причиняващи ЗЧД и са разработени профилактични стратегии. Предложени са мероприятия за елиминиране на вредните навици и е демонстрирано приложението на профилактични апарати за поддържане на правилен растеж и развитие на зъбните дъги. Направени са препоръки за оценка на периода на растеж и избор на подходящия момент за профилактика или лечение. Разработена е методология за интерсептивно лечение, която включва конкретни подходи за корекция на ранни ортодонтски деформации като кръстосана, отворена, медиална и дистална оклузия. Разработени са подробни препоръки за лечение на различни видове оклузални нарушения в стабилното временно и смесено съзъбие. Предложени са насоки за мултидисциплинарен подход при лечение на деца с цепки или значителни лицево-челюстни асиметрии. Монографията е богато илюстрирана и онагледена с клинични случаи от практиката на авторката.

Представените публикации могат да бъдат групирани според тематиката и разглежданите проблеми в следните категории:

1. Етиология и профилактика на ортодонтските деформации, като е акцентирано на следните теми:

- Честота на разпространение на зъбния кариес и връзката му с ортодонтските деформации-7.1 и 7.4.

- Преждевременната загуба на временни зъби и връзката и със загубата на място в ЗД -7.2; 8.10; 8.11 и 8.12

- Устното дишане и неговото влияние върху ЛЧО – 7.5.,7.6.,7.8.,7.9 и 8.6.

- Етиология, диагностика и лечение на ОСА -7.7., 8.8.

2. Изследване връзката между TMD, CMD проблеми и оклузията - 7.3; 8.2 и ДЗ

3. Постурология и дентална медицина - 8.13, Д4 и Д5

4. Комбинирано ортодонтско хирургично лечение и комплексно лечение на дефекти в ЛЧО - 8.1. 8.3, 8.4., 8.5; 8.7; 8.9 и Д1
5. Ортодонтска биомеханика – 8.14 и Д2

Приноси, свързани с „Етиология и профилактика на ортодонтските деформации“

В публикациите е акцентирано върху важността на кариесът в ранна детска възраст, преждевременната загуба на зъби и устното дишане като основни етиологични фактори за възникване на ЗЧД. В частност е засегнат въпроса и за връзката на OSAS и малоклузиите.

Научно-теоретичните приноси включват разширяване на разбирането за връзката между тези етиологични фактори и разпространението на малоклузиите. Акцентирано е върху времето на действие на етиологичния фактор и как това се отразява на по нататъшното развитие на лицево-челюстния комплекс. Разработената класификация за степените на носната обструкция в зависимост от носовото съпротивление (VR) и флукса (Flow) предоставя нови теоретични подходи за систематизиране и обективно измерване на обструкцията, което би могло да бъде основа за по-задълбочени изследвания.

Практично-приложните приноси са свързани с внедряването на превантивни мерки, използване на местопазители и иновативни поведенчески техники в клиничната практика. Предложени са иновативни методи за диагностика ОСА. Подчертана е необходимостта от създаване на целенасочени превантивни програми, насочени към децата с висок риск. Не на последно място се подчертава важността на мултидисциплинарния подход, миофункционалната терапия и ранни профилактични мерки при лечението на деца със затруднено носно дишане.

Приноси, свързани с „Изследване на връзката между TMD и CMD проблеми и оклузията“

Приносите на тези публикации са свързани с предлагане на нови подходи, обогатяващи научното разбиране и клиничната практика в диагностиката и лечението на дисфункциите на дъвкателната система и опорно-двигателния апарат. Подчертана е значимостта на цялостната оценка на клиничния статус и необходимостта от интегриран подход към лечението на темпоро-мандибуларните и краниофациалните дисфункции, което може да доведе до по-добра диагностика и адекватни терапевтични стратегии. Въз основа на събраните данни, тези изследвания разширяват разбирането за мултидисциплинарно поведение към тези дисфункции, което включва комплексно лечение.

В резултат на изследванията се препоръчва при пациенти със съмнение за TMD и CMD, клиничният функционален преглед и структурният анализ да предшестват протетичното лечение, за да се подобри точността на диагностиката и лечението.

Приноси, свързани с „Връзката между постурологията и ортодонтските деформации“

Проведените изследвания обогатяват разбирането за взаимовръзката между постуралната система и денталната медицина, като поставя акцент върху важността на интегративния подход и ролята на централната нервна система в контрола на човешката поза. Анализира се влиянието на стойката върху здравето, включително мускуло-артикуларните патологии и проблемите със захапката. Проучването потвърди, връзката между постуралните нарушения и оклузалните смущения.

Приноси, свързани с „Комбинирано ортодонтоко - хирургично лечение и комплексно лечение на дефекти в ЛЧО“

Тези статии разглеждат проблеми, свързани с ретенцията на различни групи зъби. Теоретичният принос е, че се установяват различия в честотата на усложненията и възможностите за минимизиране на рисковете чрез по-прецизиран избор на подходяща хирургична техника, особено при рискови групи пациенти. Изследвана е честотата на ретинирането на горни и долни канини, както и успешността и усложненията при различни възрастови групи в базите данни.

Практическият принос е свързан с демонстрирането на ортодонтоко-хирургичен подход, даващ възможност за успешно възстановяване на нормалната оклузия и функция на ЗЧС, като същевременно се предотвратява опасността от по-сериозни усложнения. Акцентира се върху важността на ранната диагностика и намеса при ретинирането на временни молари, както и върху комбинирания лечебен подход, който значително подобрява резултатите и предотвратява сериозни усложнения в бъдеще.

Демонстрирани са методи за успешното възстановяване на основните функции (говорна и дъвкателна) при пациенти с комбинирани лицево-челюстни дефекти след разширени максиларни резекции чрез използването на протезни конструкции. Представените методи за създаване на протези включват използването на съвременни технологии предоставят на клиницистите нови възможности за индивидуализирано и прецизно протезиране, което да отговаря на уникалните нужди на всеки пациент.

Друго проучване подчертава значението на използването на Конично-лъчевата компютърна томография (СВСТ) като "златен стандарт" за предоперативно изобразяване на максиларния синус, за да се предотвратят неочаквани интраоперативни проблеми при поставяне на ортодонтски микроимпланти и протетични импланти.

Научно-практически принос е доказването, че ксеногенният костен материал Cerabone предлага най-добро задържане на обема с времето, което го прави предпочитан избор за аугментация на максиларния синус, с потенциал за повишаване на успеха при денталното имплантиране.

Приноси свързани с „Ортодонтска биомеханика“

Обръща се внимание на биомеханичните принципи и стратегии за медиализиране на долните молари при затваряне на беззъби пространства в долната челюст, подчертавайки значението на използването на мини-импланти за осигуряване на стабилност и контрол върху движението на

зъбите. Изведени са съображения относно нуждата от по-сложна механика за постигане на желаните резултати, с което се свеждат рисковете от лечението до минимум. Демонстрират се предимствата на сегментната техника в нивелационната фаза на ортодонтското лечение.

Научната активност на Доц. д-р Христина Арнаутска се допълва от цитирания, участия в конгреси, курсове и изготвяне на рецензии. Кандидатката има 12 цитирания, като 7 от тях са от чуждестранни автори. Има 57 участия в научни форуми с постери и орални презентации, като повече от 20 са зад граница.

Доц. д-р Христина Арнаутска е участник в проект № 20011, финансиран от фонд „Наука“ на МУ-Варна, договор № ФН-4/26.01.2021г. на тема „Изследване на вестибуларната функция с метода на статична и динамична постурография при пациенти с кранио-фациални деформитети“.

Доц. д-р Христина Арнаутска има профили в Google Scholar, ResearchGate, ORCID, ResearcherID и eLibrary.

Учебно-преподавателска и административна дейност

Доц. д-р Христина Арнаутска има 17 години преподавателски стаж. Тя участва в преподаването на студенти от 4-ти и 5-ти и 6-ти курс на български и английски език. Член е на комисии за семестриални и държавни изпити. Тя е един от членовете на държавната изпитна комисия за придобиване на специалност Ортодонтия. Учебната натовареност от лекции и упражнения на Доц. д-р Христина Арнаутска за последните четири години е 723 часа.

Доц. д-р Христина Арнаутска е била научен ръководител на 6 успешно защитили докторанти, придобили ОНС „Доктор“. И към момента е научен ръководител на 1 докторантура, която е в ход.

До момента на подаване на документите, 6 специализанта към катедрата по Ортодонтия във ФДМ – Варна са придобили специалност Ортодонтия под ръководството на Доц. д-р Христина Арнаутска. Към настоящият момент има още двама специализанта, провеждащи специализацията си под нейно ръководство.

За административните умения на Доц. д-р Христина Арнаутска говори фактът, че от разделянето на катедра Ортодонтия от катедрата по Протетична дентална медицина през 2016г. до 2024г. тя заема поста ръководител на катедра. В тези два мандата тя изгради и утвърди катедрата по Ортодонтия като звено, подsigуряващо добър микроклимат на служителите и адекватно обучение на студенти, специализанти и докторанти.

Лични впечатления

Познавам Доц. д-р Христина Арнаутска от студентските ѝ години във Факултета по дентална медицина, МУ – София. Впечатленията ми се затвърдиха по време на нейната докторантура, която бе осъществена в

катедрата по Ортодонтия, на същия университет. Без да претендирам за изчерпателност ще изброя само някои от най-съществените и положителни качества. Тя е изключителен професионалист в областта на Ортодонтията, притежава безспорни умения за работа в екип и още повече – лидерски умения за заемане на ръководни длъжности.

Група показатели	Минимални изисквания	Сбор точки по показателите на кандидата
А Дисертационен труд ОНС “Доктор“	50	50
Б Дисертационен труд ОНС “Доктор на науките“	Не е задължителен	-
В Хабилизационен труд - монография	100	100
Г Публикации и доклади	200 (≥ 100 от показател 7)	242,4 (120,5 от показател 7)
Д Цитирания	100	175
Е Ръководство на докторанти, специалност, проекти и др.	100 (≥ 80 т. от показател 14)	245 (160 т. от показател 14)

Таблица. 2 Изпълнение на наукометричните показатели.

Заклучение

Доц. д-р Христина Арнаутска е отличен университетски преподавател и клиницист, с безспорни лични качества, богат опит, както в преподавателската си дейност, така и в научно-изследователската сфера. Тя демонстрира непрекъснат стремеж към самоусъвършенстване и надграждане. Научните и постижения се отличават както с теоретично обогатяване, така и с ярка практическа насоченост. От таблица 2 е видно, че Доц. д-р Христина Арнаутска покрива всички наукометрични изисквания.

Цялостното професионално развитие, научно-изследователска и клинична дейност, административни и организаторски умения ми дават пълното основание да изразя убедено своето **ПОЛОЖИТЕЛНО** становище, относно присъждането на академична длъжност „Професор“ на Доц. д-р Христина Арнаутска, доктор.

София:
04.04.2025г.

Подпис:
проф. д-р Владимир Петрунов, доктор

Залчено на основание чл. 5,
§1, 6. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679